

De onduidelijke oorsprong van de friet

Over de uitvinding van de friet bestaan tal van verhalen, maar heel weinig zekerheden. Hieronder worden een paar hardnekkige oorsprongsmythes uit de doeken gedaan en tegelijkertijd ontkracht.

1 French fries

Britse en Amerikaanse soldaten zouden tijdens de Eerste Wereldoorlog frieten hebben leren kennen aan het Belgische front. Omdat ze overal om zich heen Frans hoorden praten, lanceerden ze de benaming French fries. Maar, al in 1865 was er een Amerikaans kookboek die *french fried potatoes* vermeldde waarbij de *french fried* verwees naar een manier van bakken. Het werkwoord *to french* dat op een bepaalde snijwijze doelt, wordt vaak ook als verklaring voor de fijngesneden *french fries* gegeven, maar de eerste vermelding van deze snijmethode in kookboeken wordt pas in de jaren 1940 gevonden.

2 Russische frieten

Sommigen geloven dat de frieten uit Rusland afkomstig zouden zijn. In de 19^e eeuw noemde de beroemde kermisfriturist Fritz zijn 'grote friet' immers een *Russe* en zijn kleine pakjes friet *Cosaque*. Vooral de grote pakken friet waren populair en de benaming *Russe* bleef bestaan.

3 Een Franse uitvinding

In de tweede helft van de 18^e eeuw werden er frieten geserveerd in eetkraampjes op de Pont Neuf in Parijs. De *Pommes Pont Neuf* zijn 2 cm dikke frieten die in Frankrijk vandaag nog altijd worden geserveerd. Historica Marie Delcourt opperde in 1961 de hypothese dat Franse vluchtelingen van het Tweede Keizerrijk (1852-1870) deze Parijse uitvinding naar België meebrachten. Maar, meneer Fritz bakte al frieten in België in 1848!

4 Een Spaanse uitvinding

Gezien de Spanjaarden een grote frituurtraditie kennen, oppert frietkenner Paul Ilegems de mogelijkheid dat de uitvinding van de friet misschien wel afkomstig is van de Heilige Teresa van Avilla. De eerste vermelding van de aardappel in Spanje (in de 16e eeuw) verwijst immers naar de aardappelen in haar kloostertuin.

5 Belgische frieten: het visjesverhaal van Jo Gérard

Dit is het bekende verhaal waarop veel Belgen zich baseren om zich de uitvinding van de friet toe te eigenen. Een manuscript uit 1781 van Joseph Gérard, een voorvader van de historicus Jo Gérard, zou het volgende fragment bevatten:

“De inwoners van Namen, Dinant en Andenne hebben de gewoonte om in de Maas kleine visjes te vangen om hun dagelijkse kost te verbeteren, vooral voor de armen. Als het water bevriest, snijden ze aardappelen in de vorm van visjes en frituren ze deze op dezelfde manier.”

Volgens dat manuscript bestond deze gewoonte al honderd jaar, dus de frieten zouden dateren van 1681. MAAR, dit 'famielimanuscript' is nooit volledig gepubliceerd. Volgens Fernand Pirotte werden de eerste aardappels in streek van Namen pas rond 1735 geïntroduceerd. Bovendien was vet een echt luxeproduct op dat moment. Dat arme boeren zoveel duur vet zouden gebruiken om in te frituren is niet aannemelijk volgens historicus Pierre Leclercq.

6 Wat zeker is: een commercieel succes!

Het ontstaan van de friet is volgens historicus Pierre Leclercq niet terug te leiden tot de aristocratische of burgerlijke keuken en evenmin tot de arme boerenkeuken. Friten en de bijhorende frietkoten hebben daarentegen een ontegensprekelijke commerciële oorsprong. De eerste betrouwbare bronnen verwijzen naar het bestaan van frietkramen of frietetablisementen omstreeks het midden van de 19^e eeuw.

Een zekere Frederic Krieger stamde uit een kermisfamilie en noemde zichzelf Fritz. Tijdens de 19e werden er op de populaire kermissen ook steeds vaker etenswaren aangeboden. Waarschijnlijk is Fritz in 1838 begonnen met een frietkraam op de kermis van Luik. Er zijn brieven van 1845 bewaard met aanvragen voor een staanplaats voor zijn frietkraam op de Sinksenfoor in Antwerpen. Het is echter niet volledig duidelijk waar Fritz zijn inspiratie voor het fritenbakken vandaan haalde. Zeker is wel dat zijn frietkraam al gauw een enorm succes werd.

Mobiele frietkramen zoals van Fritz volgden andere kermisattracties van stad tot stad. De eerste vaste frietkoten dateren van de jaren 1880. Het eerste frietkraam in Brugge dateert bijvoorbeeld van 1890. Op het einde van de 19e eeuw was in tal van steden en gemeenten op de centrale pleinen en in de buurt van de stations al een frietkraam te vinden. Ondertussen veroverden de *pommes frites* ook de restaurants. Het Brusselse restaurant Grand Hôtel Cosmopolite verkocht bijvoorbeeld één portie friten voor 0.25 frank ... in 1911!